

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

Міжнародна діяльність університетів, зокрема досвід УкрДУЗТ, доводить, що українські заклади освіти здатні бути конкурентоспроможними учасниками глобального академічного простору. Це сприяє не лише розвитку освітньої та наукової сфери, а й інтеграції України у світову економіку знань. У перспективі саме університети стануть провідниками інтеграції України у глобальну економіку знань і рушійною силою її сталого розвитку.

***КОММЕДАЛ О.,** фахівець із комп'ютерних систем
і моделювання бізнес-процесів,
диспетчер баз даних нафтогазових інформаційних систем,
Норвезька нафтова дирекція,
м. Ставангер, Норвегія,
ДАНІЛ'ЯН В. О., канд. філос. наук, доцент,
Johannes Læringssenter,
м. Ставангер, Норвегія*

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ПОСТМОДЕРНІЗМУ ЛАРСА СВЕНДСЕНА

Протягом ХХ ст. і нині у філософії переважають постмодерністські течії та концепції, які дають змогу переглянути роль особистості в суспільстві, систему цінностей, моральних норм, традицій, особливості взаємодії між різними групами людей тощо. Цей процес триває й досі. Серед відомих і знаних імен, таких як Ж. Бодріяр, Ж. Деррида, М. Фуко, Ж.-Ф. Ліотар, М. Готтдінер та ін., важливий внесок у розвиток інтерпретацій філософських категорій і понять, зокрема «ідентичність», «самотність», «норми», «цінності», «сенси», «зло», «нудьга», «свобода», «культура» тощо, із позицій саме постмодерністської філософії зробив сучасний норвезький філософ і письменник, професор Університету Бергена, Ларс Свендсен.

У працях Л. Свендсена відсутні прямі ознаки постмодерністської філософії, водночас деякі науковці, у тому числі українські (наприклад В. Щепанський), вважають, що філософські погляди норвезького філософа можна назвати «постмодерною феноменологією» [1, с. 28]. Що дає підстави тлумачити філософські ідеї та концепти Л. Свендсена як феноменологію постмодернізму?

По-перше, феноменологія зосереджена на проблематиці ідентичності особистості; сприйнятті людиною часу, простору, світу та себе в ньому; утворенні, переживанні та інтерпретації особистістю різноманітних значень і сенсів тощо. У контексті вищесказаного коло проблем, яких торкається у своїх працях Л. Свендсен, - зло як проблема сучасного людства, можливості й обмеження для досягнення особистістю свободи, передумови для виникнення та/або подолання самотності в сучасному світі тощо, є безумовно феноменологічними.

По-друге, хоча Л. Свендсен не є філософом-постмодерністом, водночас метод пізнання світу, який простежується в його основних працях «Філософія нудьги», «Мода: філософія», «Філософія зла», «Філософія свободи», «Філософія самотності» тощо і полягає в осмисленні основних філософських категорій (зло, свобода) або соціальних феноменів (мода, самотність) крізь призму культури, моралі, світогляду, досить близький саме для постмодерністської інтерпретації дійсності. Крім того, філософія постмодерну зосереджена на становищі особистості в інформаційному суспільстві, руйнуванні принципу індивідуалізації; принципово відмовляється розглядати феномени як дихотомії (добро/зло, свобода/залежність, самотність/близькість тощо) і підштовхує філософів звертатися до іманентного досвіду.

Усе вищезазначене дає змогу розглядати філософську позицію Л. Свендсена як феноменологію постмодернізму.

Наприклад, у праці «Філософія нудьги» (2005 р.) Л. Свендсен стверджує, що нудьга є не просто психічним станом, але й одночасно складним культурно-історичним феноменом, що доводить аналіз літературних джерел і кінострічок. Специфіка культурно-історичної ситуації істотно визначає сприйняття нудьги, ставлення до неї, очікування до поведінки і реакцій особистості та суспільства в цілому, атрибуції виникнення нудьги тощо.

В іншій праці «Мода: філософія» (2006 р.) автор звертається до аналізу сенсів поняття «мода» в індивідуальній свідомості особистості та культурно-історичному просторі; визначає взаємозв'язки між модою та ідентичністю, новизною; моделює цикли функціонування моди; розглядає дихотомію індивідуальність VS конформізм. Визнання важливості часових меж для інтерпретації вищезгаданих феноменів, плинність сенсів, значень та інтерпретацій під впливом культурних і соціальних чинників, емоційність переживань і ставлень, наявність пасивного споглядання за

дійсністю, які ми бачимо в зазначених наукових працях, притаманні саме постмодерністській філософії.

В інших працях Л. Свендсена також актуалізована моральна й екзистенційна проблематика, що емоційно глибоко зачіпає більшість людей у світі, зокрема криза сенсу, стабільність, ставлення до істини, людина як суб'єкт діяльності тощо. Усі ці теми близькі до постмодерністської тематики. Так, у роботі «Філософія зла» (2010 р.) автор зазначає, що певна «непроникність», іманентно притаманна злу, зазвичай є основним мотивом його привабливості. Л. Свендсен не вважає феномен зла таким, що має бути вивченим, усвідомленим і зрозумілим. Така позиція відповідає філософії постмодернізму, у межах якої осмислення «живого» морально-життєвого досвіду конкретних людей є вкрай важливим.

Серед інших ознак постмодерністської феноменології Л. Свендсена можна згадати такі: 1) особистісна ідентичність (образ власного «Я») є нестабільною, оскільки формується під впливом образів і впливів, що постійно змінюються (наприклад, аналізуючи моду як спосіб самовизначення/самоідентифікації особистості, автор зазначає, що мода є мінливою через постійні зміни і намагання відповідати соціальним очікуванням); 2) час розглядають і переживають як фрагментарний, розбитий, як множину конкретних моментів (зокрема нудьга спровокована суб'єктивною паузою в плинності часу, а мода – це раптові сплески нових тенденцій у соціокультурному просторі); 3) інтерпретація особистістю сенсів і значень має певні особливості, зокрема суб'єктивний досвід слід інтерпретувати з урахуванням культурно-історичної ситуації, моральних норм і цінностей певного суспільства тощо (наприклад, мода – частина споживчої культури); 4) опис механізмів виникнення емоційних переживань і/або психічних станів (наприклад, у «Філософії самотності» (2017 р.) і «Філософії страху» (2008 р.) Л. Свендсен розглядає, як сучасна культура виробляє досвід ізоляції, емоційної нестабільності тощо).

Отже, можна стверджувати, що Л. Свендсен як філософ під час побудови філософських концепцій та інтерпретації філософських феноменів використовує сучасні досягнення не тільки філософії, але й напрацювання в галузі психології, фізіології, соціології, культури, етики тощо. Такий підхід дає змогу автору більш глибоко розуміти сутність згаданих феноменів, а зосередженість не тільки на загальних культурно-історичних і соціальних тенденціях, але і суб'єктивному досвіді конкретної особистості, а нам розглядати його як представника постмодерністської феноменології.